

6
26-39

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ : DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ : DR. ERDŐS KÁROLY.

**Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.**

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal : Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

**Előfizetési ár:
egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.**

A tanya.

Az aranykalással ékes délibábos rónaság ma kétszeresen irányítja figyelmünket a tanyára, amely nemcsak a nemzeti, hanem az egyházi életnek is egyik legnagyobb problémája.

Tavaszi elején egyik egyházmegyénk lelkes értekezletén foglalkoztak ezzel a kérdéssel; nem is olyan régen egyik napi lapunkban hosszú, tanulmányos cikk taglalta e mélyreható fontosságú társadalmi alakulatot. Az előbbi a tanya intenzív lelki gondozását, az utóbbi a tanya-rendszer megszüntetésével apró falvak alapítását sürgeti.

A tény az, hogy a tanyaszerű elaprózódás, a munkafelosztás lehetőségének csaknem teljes kizárásával természetesen vonja maga után a lelki és szellemi élet pangását és elparlagiasodását, el egészen az analfabétaságig. Ezen a bajon segíteni kell és a segítségből a református egyháznak oroszlánrészt kell venni, mert nagy alföldi gyülekezeteink tagjainak jelentős százaléka tanyai lakos.

A tanyaival való foglalkozásnál tekintetbe kell venni azt, hogy nem egyforma képzettségűek a lakók. Az egyik városban élte gyermekkorát s az olvasás vágyát, az éneklés szeretetét kivitte a természetbe is és tudása szélesbül, hite erősbül a mezőn, ahol az Úr szól vele. A másik teljes tudatlanságban nő fel az állatok között, a lélek létezésének csak sejtelmével és megérzésével, de nem tudatával. Ismét másik, bár hasonló körülmények neveltje, mégis szomszédhozik a lelke, sorvadó beteg a belső élete, mert óriási szükségérzete kielégülést keres. És az ilyenfajta ember a legtöbb, amelyik aztán, ha iskolában nem, más módon megtanul írni és olvasni és olvasni, ami csak kezébe kerül, megmérgezve a maga és környezete lelkét.

E baj egyik orvoslása mindenesetre az, amit Debreczen tanyai iskolák építésével és azokban két év óta, legalább az ünnepeken, istentiszteletek tartásával. A nép szellemi színvonalához alkalmazott evangéliomi tanítás soha sem megy el nyomtalanul a lelkek felett. A másik orvoslása: tanyai lelkipásztorok beállítása, akik, mint megannyi őskeresztyén vándorpróféták, tanyáról-tanyára járnak az evangéliom szövéténekkel. A harmadik orvoslási mód lehetne a nagy gyülekezeteknek olyan külön egyházközségekké tagolása, amelyeknek lenne városi magva és tanyai körzete, úgy, hogy a lelkipásztor mindkét részt kellőképpen gondozhatná.

Manapság nem megvetendő, sőt a legnagyobb mértékben felhasználható eszköz a traktátus iratok terjesztése. A biblia és zsoltár mellett manapság igen sok apró könyvecskénk van, amelyek hasznos szolgálatot tesznek olvasni szerető népünk tagjainál. Tanyai embert, ha belép a lelkipásztor irodájába, nem lenne szabad elbocsátani egy-egy vallásos füzet nélkül, már akár ajándékkul kapná azt az atyafi, akár — később — lelki szükségletből venné. Minden jó traktátus egy-egy barázda a lélek ugarán.

Az áldással gazdag verőfényes rónák érett kalásztengerében az idén alig elvétve tudunk rábukkanni egy-egy pipacsra, buzavirágra, vagy dudvára. A gondos és kitartó munkásság eredménye ez. Ha az aratás Ura előtt nyugodt lelkiismerettel akarunk megállni, akkor meg kell tisztítani a tanyai lelkeket is minden gyomtól, a tudatlanság tövisétől, a babonáság gombáitól, hogy minden lélek, mint tiszta búza takarítsék be az Úr csűrébe.

E.

„Tegyetek tanítványokká minden népeket!”

Tárca

Lelkünk.

*Mindannyian, kik itt kevélykedünk,
Meghalunk egyszer és porrá leszünk.
Sok büszkeség, sok nagyság megalázul
S egyforma por lesz koldusból, királybul.*

*Mindaz, mire mohón itt szomjazunk,
Búcsútilan elhagy, mire meghalunk...
— Csak a lelkünk, kivel itt nem törődünk:
Jokog majd árván, szomorún felettünk!*

Szabolcska Mihály.

Istenért, hazáért, szabadságért.

— Dékáni beszéd. —

Írta és a debreczeni m. kir. Tisza István tudományegyetem 1921—22. tanévnyitó ünnepélyén elmondotta Dr. Erdős József.

Egyetemi nemes Ifjúság!

Amikor most, tisztemből folyólag, Önökhez buzdító intelmet intézni szándékozom, vezérlő igékül választom az előző boldogabb időkől örökségül fenmaradt főiskolai ifjúsági zászló eme feliratát: „Istenért, Hazáért, Szabadságért!”

Ezt a hármas jelszót hímezték bele gyöngéd kezek időtlen-időkre szóló kiáltvány gyanánt abba a gyönyörű jelképes zászlóba, amelyet a debreczeni református főiskola ifjúsága az 1905. évi május hó 7-ik napján szentelt föl Istennek nevében az ősi tisztos Alma Mater, az αρχαία Ἐκκλησία mindenkori ifjúságának elidegeníthetetlen jelvényéül. Annakelőtte is megvolt az 1549. évben alapított debreczeni scholának és ifjúságának általánosan ösmert *orando et laborando* jelszava, mely legelőbb az 1678-ban készült hivatali pecsétbe vésvé, méltó keretétül szolgál a címer közepén levő nyitott bibliának és az Örökkévaló szent nevét jelző *Jhvh* tetragrammnak. Nyilvánvaló, hogy ez a jelszó még abból a korból ered, amikor a hit és tudomány bajnokainak a világosság, az igazság és a szabadság diadaláért vívott harcra szóló lelkesítésül nem lehetett valami riadalmas, vagy dörgedelmes hangzású jelszóval élni, hanem be kellett érniök az egyszerű, igénytelen, tompa hangzású jelmondattal: *orando et laborando*. Mindamellét ebbe a kettős jelígebe, vagyis az *imádság és a munka* fogalmába bele tudta tömöríteni az 1629-ben *celebris*, 1643-ban *illustris* scholának és 1660 óta *Collegium*-nak nevezett *schola nostra* egymást felváltó vezetősége és ifjúsága mindazt az elvet, eszmét, gondolatot, vágyat, törekvést és reményt, amelynek megvalósulásáért negyedfélszáz esztendő folyamán, állha-

tatos buzgósággal, hűséggel, lelkesedéssel dolgozott küzdött, verítékezett, sőt — amikor szükség volt rá — életével is áldozott a kollégiumi ifjúság. Mert akik nemzedékről-nemzedékre az evangéliumi keresztyén hitben növekedés, a tudomány kincseivel gazdagodás és a szellem-erkölcsi művelődés céljából ide seregelték e szent csarnokokba, azok megtanultak itten, hogy az evangéliumi kijelentés folytán elavult és érvénytelenné vált törvényvallás betűje és igája alatt görnyedő lelkeknek Istenhez való közeledése, imádkozása és az ezen alapuló bármiféle vallási intézménye csak múló és látszólagos értékű jelenség, amely amiképen föltűnik, azonképen tova is száll a képzelet világában: de az Úr Jezus Krisztus által tanított imádság meg-elevenítő, újjáteremtő hatalom, az ember lelkének nélkülözhetetlen életeleme, az egy igaz örök Istenhez vezető út és a Krisztusban megváltottak számára készen levő mennyei idvesség záloga. Ezért mondotta Ildvezítőnk, hogy akik az Istent imádják, szükség, hogy léleekben és igazságban imádják (Ján. 424.). Ezért imádkozunk mi keresztyének meghallgattatás reménységével Istenhez a Krisztus nevében (Ján. 1413. k.). Ezért foglalta egybe a Kollégium is az *orando* jelszóba mindazt, amit tanárai, tanítói, nevelői, tanulói, munkásai, mint érzést, gondolatot, óhajást, reménykedést, időről-időre Isten szent színe elé tártak, abban a hitben és tudatban, hogy Ő, amit jónak és idvességre valónak lát, azt bizonyára megcselekedheti, mint Mindenható, és meg is cselekszi, mint kegyelemmel teljes mennyei Atya. Viszont, amiért őseink imádkoztak, annak valóra válásáért magyar keresztyéni hivatásukhoz híven, lankadatlan kitartással, példás serénységgel, becsületesen dolgoztak is. Hogy mily eredménnyel? Arról tanuskodik hazai kulturánk és nemzeti, állami, egyházi életünk történelmének egész folyamata. Egyik nemzedék a másik nyomdokiba lépve versenyzett abban, hogy megőrizze, gyarapítsa, gyümölcsöztesse, megszásozozza [az áldott emlékezetű elődöktől nyert szellemi, erkölcsi és anyagi örökséget, mint letéteményt és hitbizományt. Így jött létre a jó földbe vetett evangéliumi mustármagból az a terebélyes fa, amelynek enyhet nyújtó lombozata alatt az igazságot éhező és szomjúhozó lelkek nagy sokasága talált megalégitést és üdülést mind a mai napiglan.

Amikor aztán a magyar nemzeti öntudat ébredése, a társadalmi élet fellendülése, az ősi alkotmány és a szent korona biztonsága, úgyszintén a kultura bámulatos fejlődése és a közgazdasági viszonyok javulása mintegy kínálva-kínálták az alkalmat és szinte sürgették az előintézkedések megtételét és a hagyományos átdozatkétség fokozását avégett, hogy az ősi kollégium hírneves akadémiaja egyetemi rangra emelkedve teljesít-hesse misszióját: akkor a nemzet fentartó tősgyökeres magyarság fiai, a debreczeni diákok, egyező lélekkel, keresztyéni hittel, hazafiúi lángoló lelkesedéssel létrehozták a már-már létesülőfélben levő és örömtől repeső szívvel üdvözölt tudomány

egyetem ifjúsága számára az 1848. évi szabadságharcunk lezajlása után éltűnt reményzöld színű régi lobogó helyébe ezt a fehér selymű díszes új zászlót, amelynek fennen lengő szárnyába kitörölhetetlenül beleszövegezték, egyszersmind az alföldi rónaságról a Kárpátok szent bérceiig és az Adria gyönyörű partjaiig sebesen zúgó szélnek zendüléseként odaharsogták minden magyarnak a fülebe: *Istenért, Hazáért, Szabadságért!*

Egyetemi nemes Ifjúság! Ime, ez az a zászló és rajta ime ez az a felirat, amellyel egyetemünk ifjúsága a tökéletesedés célja felé vezető pályáján kezdettől fogva elindult és amely alá seregeltünk egybe most is az 1921—22. tanév elején. Méltó tehát, hogy pár pillanatig elmélkedjünk e mi zászlónk jelszava felett.

(Folytatjuk.)

Egyház

Kivánatos-é az országosan egységes egyházi adózás központi pénztárral?

(Folytatás.)

Az anyagiak egyetemes biztosítása a pasztoráció hathatós végzésére nélkülözhetetlen. Azok, akik a „cura pastoralis“ szükségességét átértve és átérzve, azt a gyakorlatban megvalósítani kívánják s e téren hathatósan buzgólkodni igyekeznek, tapasztalhatják, hogy különösen azokban az egyházközségekben, hol a hívek nagy adóteherrel vannak sújtva, milyen káros következménye van ennek a belmissziói munkára. A hívek többsége tüstént az anyagiakkal hozakodik elő s miután a lelkészt okolja érte, elidegenedik tőle. Így válik a nagy anyagi teher a lelki kapcsolat megszüntetőjévé! Aztán másik nagy baj, hogy manapság igen sok „többré hivatott“ lelkészre alig néhány tag gondja bízott, míg a másokra sok ezer. Az egyik munkavágyát is alig képes kielégíteni, a másik erejét meghaladó teher alatt roskadozik. Egyiket a tehetlenség kényszere marcangolja, a másik csak a munkatér hanyagolása árán szerezhet magának némi pihenést. A belmisszió újabb munkások beállítása után kiált hangos szóval, mely ma még a pusztába vesz — az anyagiak miatt. Kiszámíthatatlan következményű kár, hogy a lelkészek csak ritkán találják meg az ő egyéniségöknek megfelelő munkatérrel, viszont az egyházközségek az ő viszonyaikhoz alkalmazkodni tudó lelkészt, enélkül pedig eredményes pasztoráció elképzelhetetlen.

A lelkészi kar ideálijmusát sok helyen kioltja az egyháztaggal való anyagi harc. A létminimum kicsikarása a díjlevél jogos alapján. A lelkészek az egyháztaggal kénye-kedvének vannak, — különösen falvakban, — kiszolgáltatva. Példa reá a 193—1920. számú egyházkerületi rendelet végrehajtása, amely szomorúan mutatta meg, hogyan értékelik némely egyházközségek sok esetben igen kiváló lelkészüket működésüket. Az egyház fenntartására

szükséges adókat a hívek „papbér“ gyanánt fogják fel s beszédekor a lelkészt szidalmazzák érte és az egyháztól idegenednek el. Ha arra az álláspontra nem helyezkedhetünk, hogy a lelkész önmaga tartsa el magát, akkor ép olyan visszás és egyáltalán nem helytálló az a másik felfogás sem, hogy a lelkészt a gyülekezet tartsa úgy, ahogy tudja, sőt úgy, ahogyan akarja (és milyen sok egyáltalán nem akarja!), egyiket szegénységben, másikat gazdagságban, holott a tiszt ugyanaz. Ha nem helyesíthető, hogy az egyháztagok anyagi kötelezettségeit a lakóhelyük kiválasztása szabja meg s az egyiknek tehermentességet biztosítson, a másiknak pedig óriási terhet rójjon vállaira; épúgy nem helyesíthető az sem, hogy míg az egyik lelkész a világiakat megnyeri, addig a másiknak zörgetésére a híveknek módjukban legyen merev elzárkózással felelni. Arra a belátásra kell jutnunk, hogy a lelkészek megélhetésének biztosítását nem tanácsos szűk látkörű (s igen sok esetben rossz indulatú!) emberekre bízni. Magunknak kell kezünkbe vennünk sorsunk intézését s a kérdést a gyakorlati megvalósítás útjára terelnünk. Az a véleményem, hogy a lelkészi kar nagy többsége örömmel fogja üdvözölni azt a napot, amikor a róla való gondoskodást az egyetemes egyház kezébe teheti le. Vannak bizonyára olyanok, akik a jelenlegi állapotokat nem kívánják megváltoztatni, mert ma még munkálkodnak, ma még egészségesek, ma még jól megyen dolguk s irtóznak attól a gondolattól, hogy a központi adózás miatt hátha jövedelem-csonkulás áll be reájuk nézve, amit még elgondolni is borzalmas volna. De kérdem, mi lesz vele, ha egy súlyos betegség, vagy elaggott kora miatt nyugdíjba kell mennie s *mi lesz családjával, ha meghal?* Sem a nyugdíjból, sem az özvegy-árva gyámdíjból megélni nem lehet! Mi módon lehetne nyugodt a lelkészi kar álma, míg ez az égető kérdés rendezve nincsen. A központi adózás egy csapásra oldhatná meg az összes kérdéseket, melyek a lelkészi kar szívében ma oly sok sebet ütnek.

Sokan előszeretettel hivatkoznak arra is, hogy református egyházunk szelleme nem tűri meg a központosítást. A nagy általánosságban felvetett állítást részleteiben vizsgáljuk meg. Kálvin (Inst. IV. k., I. f., 9. p.) az egyház látható formájáról elmélkedvén, megállapítja, hogy: „valahol Isten igéjét őszintén hirdetik és hallgatják, ahol a szentségeket Krisztus rendelése szerint szolgáltatják ki, ott minden kétséget kizárólag megvan Istennek valamiféle egyháza“. S hogy ez az egyes egyház, — bár jellegét és tekintélyét megtartva — nem elszigetelt közösség, azt maga Kálvin siet kijelenteni. „Hogy ennek a dolognak a lényegével egészen tisztába jöhessünk, a következőképen, mintegy fokozatosan kell előre haladnunk és pedig, hogy az egyetemes egyház mindenféle nemzetből összegyűlt sokaság, mely ha különböző helyeken van is elszórva és elszéledve, azért mégis egyetért az isteni tudomány igazságának egységében és ugyanazon hitnek köteleke tartja össze s hogy ez úgy foglalja magában az egyes egyházakat, ame-

lyek városenként és községenként az emberek szükségéhez mértén vannak elhelyezve, hogy ezek mindegyike joggal megtartsa az egyház nevét és tekintélyét." Tehát Kálvin ideálja: az egyetemes egyházzal való kapcsolat, az egyes egyházak „nevének (jellegének) és tekintélyének” megtartásával! Vagyis nem olyan egységesítés, amelyben a központi hatalom által elnyomatnak az egyes egyházak, hanem amely az egyes egyházak jellegét és tekintélyét összesíti, egyetemesíti, képviseli. „Így az egyetemes egyházzal is megtartjuk az egységet, melyet az ördögi lelkek mindig igyekeztek megszakítani s nem fosztjuk meg tekintélyüktől azokat a törvényes gyülekezeteket sem, melyek más és más helyen vannak szétszórva.” (Kálvin Inst. IV. k., I. f., 9. p. vége.) — Ennek a lelki egységnek alapja a közös hit, amelybe minden egyes gyülekezet a maga hitével belekapcsolódik, úgy, hogy e tekintetben a függés abszolút! Az egyes gyülekezet, mint látható közösség, az evangéliumi alapon felépített református vallásunk hittételeihez avatatlan kezekkel sem a függetlenség, sem a szabadság jelszavával hozzá nem nyúlhat, az elszakadás veszedelme nélkül. Ha egy vagyunk a főben, miért ne szerezzünk kapcsolatot a másodlagosban: az anyagiakban is, amikor ez korunkban a szükség parancszavával áll elénk? Nagyon hátrányos függetlenség az, amely egyfelől jóléttel, másfelől gondozatlan, szétszórt esontokkal, elnémult harangokkal és rongyokba burkolt pásztor családokkal dicsekedhetik. Kérdem: mire alapítják ezt a függetlenséget azok, akik göresösen ragaszkodnak hozzá? Avagy van-e Jézus tanításaiban, általában református vallásunk tételei között csak egyetlenegy komoly érv is arra, amely az anyagi függetlenséghez való göresös ragaszkodáshoz elfogadható alapot szolgáltatna? Azt megengedem, hogy egyesek ez idő szerint való anyagi előnye kívánatosá teszi ezt az álláspontot, de mit használ, ha ő egymaga megnyeri e világot, az egyház egyetemének pedig kára van? — Református vallásunk az ígehirdetést tette a gyülekezeti élet középpontjává. Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy az ígét hirdettetni is kell, ígehirdetők beállításáról anyagilag is gondoskodni kell. Ennek lenne legmegfelelőbb biztosítéka a központi adózás, mely véleményem szerint e nagy cél szolgálatába állítandó. De itt is a Kálvin ideálja szerint kell haladnunk: az egyetemes egyházzal való kapcsolat az egyes egyházak jellegének és tekintélyének megtartásával! Mert amilyen végzetes hiba volna az egyes egyházközségeket önálló jellegüktől és tekintélyüktől végleg megfosztani, ép olyan hiba a másik túlzás is, amikor a függetlenség kedvéért az egyetemes egyházzal való egységet s a tőle való szükségszerű függést áldozzuk fel. E két ellentétet kell harmóniába hozni s megtaláltuk a helyes alapot, amelyen elindulva, komolyan gondolkozhatunk a kérdés gyakorlati megvalósításáról. Ma az a helyzet, hogy az evangéliom terjesztőit az egyházközség tartsa, ahogy tudja és ahogyan akarja, vagyis minden teher az egyházközségekre nehezedik. Ez az egyik túlzás. Kialakulóban van egy másik felfogás,

amely mindennemű anyagi szükségletet az egyetemes egyházra bízna. Ez lenne a másik túlzás. Véleményem szerint középen a helyes út, a tehernek az egyetemes egyház és az egyes egyházközségek között való észszerű megosztása alapján. Annak kimondására lenne szükség, hogy az evangéliom terjesztése (ígehirdetés, tanítás) egyetemes egyházi feladat s e tisztségek viselőiről, amennyiben az egyetemes egyházra kiható fontosságú munkakört látnak el, az egyetemes egyház, az egyes egyházközségek bevonásával, de az eddigi gyakorlat kiszélesítésével, egyetemes alapon, egységes módon kíván gondoskodni.

Ennek értelmében a lelkészek természetbeni lakását (esetleg annak fűtését), továbbá a földjavadalmat, mint amelyek a lelkészek megélhetésének legszilárdabb alapjainak bizonyultak, változatlanul fenntartandónak ítélem, mint az egyházközségek helyi hozzájárulását és ezt látnám szükségesnek egyetemes alapon, készpénz fizetéssel kiegészíteni, az alapfizetés megfelelő beszámítása mellett, osztályba sorozás alapján.

Megoldható lenne a tanítás kérdése is oly módon, hogy az állami fizetékiegészítés alapját képező pénzbeli „helyi járulékot” biztosítaná az egyetemes egyház, a lakást (fűtést) és földjavadalmat, ahol ezek megvannak, adná az illető egyházközség, a többit az állam, az eddigi gyakorlat szerint.

Ezenkívül érintetlenül kellene hagyni az egyes egyházközségek vagyonát és azon jogát és egyszerű kötelességét is, hogy saját egyházuknak egyéb anyagi ügyeit, az eddigi gyakorlat szerint, belkörüleg, önmaguk intézzék.

(Vége következik.)

Bay József.

Iskola

Évzáró beszéd a debreczeni református leányisközépkolában.

Leányközépkolánk Isten házának az örökkévalóságot hirdető hatalmas boltjai alatt búcsuzik az 1921—22-iki tanévtől, az oly hosszú idő óta első nyugalmas esztendő, mely majdnem teljességében megvalósíthatta kitűzött munkaprogramját. Ezért hálátelt szívvel emeljük tekintetünket Istenünkhöz, ki elvezetett erre az órára, ki szent palástja szárnyát ránk takarta és kézenfogva vitt a nemes és nagy célok felé. Az ő erejét, az ő segítségét éreztük munkáinkban; ő adott testünknek egészséget, lelkünknek nyugalmat és kellő energiát a ránk bízottak elvégzésére; ő csendesítette meg háborgó és nemzetünk sorsán kétségbeesett szívünket, nem meggondolatlan, léha könnyelműséggel, vagy a mindennél rosszabb fásult közönnyel, hanem a higgadsággal és tisztalátással, mely szükséges arra, hogy a magyar jövő perspektíváit megrajzolhassuk. A ködök és éjsötét felhők, melyek horizontunkat takarták, eloszlottak; — az igaz, hogy eltűnt a leáldozó napnak

viszfénye is, mely a felhők szélét halványuló reménységekkel aranyozta és rózsázza. Egyszínű, szürke már szemhatárunk előtt minden, — de a legmesszebb távolban dereng az égi fény: egy darabka tiszta kékje a mi földi mennyországunknak, annak a nagy Magyarországnak, amely felé állandóan nézni, amelyet állandóan látni a magyar ifjúságnak boldog hivatása és szent kötelessége. Ezt a boldog hivatást, ezt a szent kötelességet a mi leányközépiskolánk ifjúsága is érzi, — éreznie kell, hogy az egészséges női szellem ereje is hivatást teljesít a magyar jövő kialakításában. Éreznie kell, hogy a jobb jövőért vívandó vérének küzdelemben nem utolsó hely illeti meg a leányközépiskolát. Hiszen a középiskola gyűjtő fogalma alá sorakozik ő is a fiúközépiskolákkal azonos feladatok teljesítésében; ő is részese annak a közös kulturális örökségnek, annak a közös életfelfogásnak és világnézetnek, mely a középiskolák ifjúságát összekapcsolja, — és összekapcsolja azt a társadalmat is, mely a középiskolából került ki és amely mint a nemzet szellemi elitje van hivatva vezetős szerepre, van hivatva a nemzeti értékek megtartására és tovább fejlesztésére. Ezért fontos a középiskola szelleme; fontos, hogy ez iskolákban a nemzeti tradíciókhoz és a vallási alaphoz való hűség és ragaszkodás ápoltsága; fontos, hogy megőrizzék e szellem tisztasága, mert ha ez elvesz, akkor a középiskola is elveszíti talaját, megszűnik mint társadalomalkotó erő működni és vége van nagy nemzeti hivatásának.

Ami általában vonatkozik a középiskolára, annak vonatkoznia kell a leányközépiskolára is, hiszen éppen a nőnek van fontos hivatása és szerepe a jövő magyarságának nevelésében. Természetes hivatása a családban a legszentebb nemzeti és istenes ügyek munkásává avatja s ezáltal az ő kezében van a nemzet sorsa; az ő intelligenciája, lelki szintje szabja meg a család és a nemzet gondolkodásának színvonalát, mert hiszen minden iskolák és minden nevelő társadalmi alakulatok előtt és fölött az anyák lelke él és halt a gyermekekben, ezért mondhatjuk, hogy ők felelősek a jövő Magyarország boldogságáért.

A legsúlyosabb hivatás, de a legszebb is, éppen ezért nem leroskaszto, hanem felmagasztosító, és boldog és áldott, aki méltóképpen tudja betölteni.

S a családon kívül, a társadalomban is meg van már a nők kivívott helye; a leányközépiskolák ifjúsága itt is vezetős szerepre hivatott; egyenjogú és rangú szellemtestvére lehet már a férfúknak és nevelője, irányítója egész társadalmi osztályoknak. Küzdhet az ész és szív fegyverével, éppen mint a férfiak.

E nagy feladatok előkészítését, e nagy hivatás megértetését munkálja a mi kedves iskolánk. Teljes tudatában a női nem nagy hivatásának, igyekszünk ezt a hivatást öntudatosá tenni növendékeinkben. E tekintetben is nyugodt öntudattal tekinthetünk vissza a most záruló esztendőre. Ha tán nem is egyenlő tehetséggel, de egyenlő buz-

galommal vezettük a reánk bízott nemes ifjúságot és adtuk neki azokat a szellemi értékeket, a tudásnak azt az anyagát és mérvét, melyet tehetségük fejlettsége szerint felöllelhettek a lélek túlságos megterhelhetése nélkül. Boldogoknak mondjuk magunkat, hogy a jövő Magyarország építésén fáradozhattunk; — ez felejtette velünk a magánélet letipró gondjait, az emberi erőt felülmúló anyagi küzdelmet, mely a szellemi középosztályra nehezedik majdnem elbírhatatlan erővel.

A tudás kincsei mellett belső hatásokra is igyekeztünk a nevelés által. E téren a családból hozott alapokat erősítettük és erősíthettük a napnak azon 5 órája alatt, melyet a 24-ből a mi felügyeletünk alatt töltött a fiatalság. Ez 5 óra jelentékeny része a tananyagban való haladásra lévén lefoglalva, nyilvánvaló, hogy a nevelés feladata, bármilyen fontos is, a család hivatásához tartozik elsősorban. Az onpan hozott diszpozíciók, az onnan hozott lelki finomság, — vagy annak hiánya — megmutatja magát az iskolában is. A nemes hajtásokat ápolni, a nemtelenekeket tördelni, nyesegetni igyekeztünk, de teljes lelki átalakuláson, a dolog természeténél fogva, nem vihettük keresztül az ifjúság azon részét, melynek erre szüksége volna, — ezért ismételtén és újból a családi nevelés fontosságát kell hangsúlyoznunk. Ez az a biztos alap, melyen a jellem felépül, ezt az iskola fejlesztheti, erősítheti, mérsékelheti, de a modor, hang, lelki finomság, emelkedett gondolkodásmód a családi nevelésben gyökeredzik, valamint ebből a talajból táplálkozik a durvaság, az izléstelenség, önzés, haszonlesés, az együttérzésnek hiánya, a gúny és cinizmus, melyek kicsiben az iskola életében éppen olyan módon nyilvánulnak, mint a felnőtt emberek társadalmában. Kétségtelen, hogy az iskola sokat tehet a kis emberek társadalmában, de nem mindent s éppen azért ne az iskolát érje a gúny, ha ott nyilvánulnak ezek a kilengések, melyeket csak mérsékelni tudunk.

Koncz Aurélné,

a debreczeni református középiskola igazgatója,

(Folytatjuk.)

Közélet

Bizonytalanság a spontán segélyezés körül.

A békésbányai egyházmegye agilis ifjú esperese, Harsányi Pál az összes magyarországi református nyugdíjas lelkészek, lelkészi özvegyek és árvák súlyos anyagi helyzetének enyhítése céljából akciót indított volt meg, hogy a lelkészek siessenek önkéntes adományokat nyújtani a szűkölködőknek. A gyűjtés intencióját maga az indítványozó a töle nyert információ szerint a következőkben írta körül: „A békésbányai egyházmegye lelkészi kara a maga szeretetének adományait nem partikulárisan az egyházmegyei lelkészözvegyeknek és árváknak jut-

tatta, hanem testvéri szeretete szent elkötelezettsége szerint az összeseknek. Így kértem én körlevélben minden esperest, lelkészegyesület útján minden lelkészt, az összes egyházmegyei pénztárnokokat, hogy méltóztassanak a begyűlt összeget június 10-ig a Konventhez felküldeni. A Konventet pedig ugyanakkor arra kértem, hogy vegyék szeretettel a mi szeretetünk adományait s legyenek rajta, hogy az mielőbb szétosztassák a szükség enyhítésére a következő feltételek mellett: mindazon lelkészözeveg, árva és nyugdíjas lelkész, amelyeknek birtokában 5 kath. hold ingatlannál nagyobb föld nincs, egyenlő segélyben részesítendő személyválogatás nélkül. Hogy van-e olyan egyházmegye, mely csak a maga özvegyeit és árváit kívánja segélyezni, azt nem tudom. De mi testvérek érezve mindegyiket, ekként rendelkezünk és küldtük fel az általunk juttatott 31,000 — koronát. Több egyházmegyből kaptam hasonló értesítést. Eddig az érdekes felvilágosítás. Nekem pedig tudomásom van arról, hogy egyik egyházmegye a tiszáninneri egyházkerületből csak a maga özvegyeiről kíván gondoskodni. Látni való, hogy így zavar fog előállni a nemes cél körül. A békésbányai egyházmegye egyetemes szeretettől áthatott tevékenysége minden egyházmegye segélyezendőit és így a partikulárisan gondolkozó tiszáninneri egyházmegye özvegyeit is stb. részesíteni kívánja a segélyben, míg a maga territoriumára szorító egyházmegye a maga gyűjtése eredményét csak a saját özvegyei közt akarja szétosztani. Így megeshetik, hogy az elzárkózó egyházmegye özvegye az országosan gyűlt segélyből is, de a saját egyházmegyéje gyűjtéséből is segélyt nyer. Azt alig lehet feltenni, hogy ugyanezen egyházmegye az országos segélyezésre is külön gyűjtést rendezett volna. Erre a kis zavarra, félreértésre bátorodom felhívni az érdekelt intézőségek figyelmét. Járjunk el mindnyájan az eredeti kezdeményező, nagy szívű Harsányi Pal esperes indítványa szerint s ne partikularis tekintet vezessen a segély szétosztásában. Igénytelen felszólalásom alkalmával itt közlöm a Debreczeni egyházmegyében eddig befolyt adományok kimutatását. (A gyűjtés még nincs befejezve.)

F. Varga Lajos esperes	1,000.—	K
Ördög Lajos lelkész	200.—	K
Veress Bálint	1,000.—	K
Miskolczy László	500.—	K
Szász Imre	500.—	K
Dr. Hajdu Imre	1,000.—	K
Kozma Zsigmond	2,000.—	K
Csighy Andor	200.—	K
Berki Sándor	200.—	K
Holló József	300.—	K
Hegedüs Ferenc	5,000.—	K
Szücs Béla	1,000.—	K
Kósa Béla	100.—	K
Szabó József	500.—	K
Ballay Aladár	232.78	K
Kósa Béla	130.—	K

Összesen 13,862.78 K

A szétosztással célszerű volna még várni. Úgy látom, hogy a kérdést nem tartották mindenütt kellően napirenden, különben nem maradtak volna ki többen az adakozásból. Ezeknek a soroknak egyik célja az érdeklődést feléle-zteni. Remélni lehet, hogy még jelentékeny összeg fog begyűlni.
Debreczen, 1922 június 26.

Rózsa Sándor,

a Debreczeni egyházmegye
pénztárnoka.

Különfélék

Lapunk július és augusztus hónapokban a hónap 1-én és 15-én jelenik meg. Kéziratokat és hirdetések csak akkor közölhetünk, ha a megjelenés kelte előtt öt nappal kézhez kapjuk.

Szép alapítvány. Németh Sándor nagyváradi buzgó református egyháztag a Várad-velencei imaház és iskola felépítésére 40,000 leut, az egyház szükségleteire 10,000 leut hagyományozott. Nevét hálásan fogja emlegetni az utókor.

A berlini egyetem összes theol., 11 jogi, 19 orvosi és 65 filozófiai tanára állást foglalt azzal a porosz vallásrendelettel szemben, mely a vallás-tanítást az iskolákban meg-zünteti, illetve fakultatív tárggyá teszi, mert a „hitoktatás a nevelés sarkköve”.

Erdélyi iskoláinkról. A román közoktatásügyi minisztérium kolozsvári államtitkárságának rendelete szerint Románia címerét minden református iskola bejáratánál és tantermében ki kell függeszteni, a falakon a román történelemből vett képeknek szabad lenni, nemzeti ünnepeken a román lobogót ki kell tűzni, az iskola pecsétjének körirata román nyelven: „Református hitfelekezeti elemi iskola”, a kisebbségi elemi iskola fenntartóknak megengedtetik, hogy a román szöveg után a pecsét feliratát a kisebbségi nyelven is alkalmazhatják, az illető felekezet püspökei arcképeinek, vallásos feliratoknak kifüggesztése ellen nincs kifogás, de ezeknek belföldi készítményeknek kell lenni.

Erdélyben — mint a Kirchliche Blätter írja — komoly válság elé jutottak a zsidók. A zsidókat ugyanis az oláhok be akarják olvasztani; ez erőszakkal nem történhetik, csak kulturával. De a már megismert magas magyar kulturnívóról nem akarnak lemenni a zsidók az oláhok szintjére. A zsidók megkísérelték az iskola alapítást több helyen; a román kormányhatóság azonban csakis úgy ad engedélyt a tanításra, ha az a trianoni béke szerint a kisebbség anyanyelvén, a zsidóságra alkalmazva: héberül történik. A magyar nyelv használatát a zsidó iskolákban nem engedélyezik. A zsidóság a törvényben elfogadott erdélyi autonómia alapján érvel, eleddig azonban sikertelenül.

A Hajnal egyetlen külmissziói folyóiratunk 2—3. száma június hónapban megjelent és a területére tartozó sok értékes tudnivalót közöl. Szerkeszti Podmaniczky Pál báró, kiadóhivatal Budapest IX., Angyal-u. 7/A. Előfizetési ára 40 K.

Új államtitkár. A Kormányzó Pekár Gyula visszavonulása folytán Dr. Petry Pál nemzetgyűlési képviselőt nevezte ki vallás- és közoktatásügyi államtitkárrá. A kiváló férfiú, aki Hajdu vármegye püspökladányi kerületét képviseli a parlamentben, b. e. Petry Elek dunamelléki püspök fia. Legyen működése áldásos.

Lelkészválasztás más egyházkerületben. A budafoki gyülekezet Demjén Istvánt választotta meg pásztorául. Gratulálunk.

Szatmáron a munkaidő beálltaig 22 vallásos estélyt tartottak, amelyeknek perselypénze 12,218 leu volt.

Erdélyi elemi iskoláink száma a múlt évi erdélyi püspöki jelentés szerint 175-ről 573-ra, a tanítók száma 287-ről 896-ra s középiskoláink száma 8-ről 30-ra emelkedett.

Az Egyesült Államokban a legutóbbi népszámlálás szerint 74.795.000 protestáns (különböző nevek alatt), 7.885.000 róm. katolikus és 1.120.000 zsidó van. Ez utóbbiak legnagyobb része, közel egymillió New-Yorkban él. *K. B.*

Az alma és fája. Edwards Jonathán amerikai lelképásztor a XVIII. században élt. Családját Isten félelmében és a Krisztus nagy szeretetében nevelte. Utódai közül ezeret felkutatottak. Ezek közül 15 teológiai igazgató, 100 egyetemi tanár, 100 híres ügyvéd, 60 orvos, 30 bíró, 60 író, százon felüli a lelkészek száma és még sokan vezető emberek az ipari és kereskedelmi életben. — Egy időben élt vele J. — gonosztevő. Ennek utódai közül 1200-at kutattak fel. Közülök 400 teljesen elzüllött, 310 hivatásos koldus, 130 betörő, 60 tolvaj, 7 gyilkos. Az 1200-ból csak 20 dolgozott valami ipari munkában s ezeknek is fele börtönben tanulta mesterségét. *R. H.*

A jezsuita rend Mezőkövesden házat vásárolt a rendház céljára. Ősszel megnyitják rendházukat s templomot építenek.

Szegeden az egyetem evangélikus hallgatói megalakították az „Evangélikus Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szövetségét“.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1954—1922. szám.

**Körlevél
a kébelbeli esperesi és lelkészi hivatalokhoz.**

A trianoni békeszerződésben foglalt állampolgársági rendelkezéseknek ismertetése és végrehajtása tárgyában kelt 6500—1921. M. E. számú rendelet (megjelent a Budapesti Közlöny 1921. évi

szeptember hó 30-iki számában) a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium „Hivatalos Közlöny“ -ének folyó évi június hó 16-án megjelenő számában közzététetett. E kormányrendeletre a lelkészkar figyelmét felhívom azzal, hogy amennyiben a vezetése alatt álló egyházközösségekben érdekelt fél volna, méltóztassék a jelzett rendeletet annak tudomására hozni.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1922 június 30.

Kiss Ferenc,
püspök-helyettes.

1965—1922. szám.

Pályázat.

A nagyszalontai egyházmegyébe kebelezett mezőgyáni egyház halálozás folytán megüresedett lelkészi állására pályázatot hirdetek.

Javadalom:

1. lakás természetben, tisztítással, javítással;
 2. 29 kat. hold és 1528 □-öl föld és 16 hold legelőbeli illetőség haszonélvezete;
 3. tizenkét szekér széna helyett a polgári községtől készpénz 240 kor.;
 4. szolgálmányok váltása készpénz 347-36 korona;
 5. régibb díjlevélbeli természetbeniek megváltási ára készpénz 892-64 kor.;
 6. 369 □-öl szőlő, melyben egy pajta s a szőlőkarók egyezkedés tárgyát képezik;
 7. palástdíj az egyházkerület rendelete szerint.
 8. Ezekhez a presbiterium megszavazott 12 métermázsza tiszta buzát.
- Az ingatlanok adóját az egyház fizeti.
Köteleesség: az Egyházi törvény értelmében.
Pályázati határidő: jelen pályázati hirdetés megjelenésétől három hét.
Pályázati kérvények Szabó István h. esperes címére Geszt (Bihar megye) küldendők (retour-bélyeggel).

Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Debreczen, 1922 június 28.

Kiss Ferenc,
püspök helyettes

Pályázat.

A debreczeni református államsegélyes polgári leányiskolánál egy újonnan szervezett tanári állásra — mely az igazgatósággal van összekötve — pályázat hirdettetik. Pályázhatnak református vallású polgári iskolai vagy középiskolai oklevéllel bíró humán- vagy reálszakos férfi- és nőtanárok. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 1921. évi július hó 12-én kelt 113,111—1921. sz. leírata értelmében az állás csak menekült tanárral, illetőleg igazgatóval tölthető be és az igazgató elfoglaltsága az állami polgári iskolai igazgatókéhoz hasonlóan állapíttatik meg. Javadalmazás és lakbér

szabályszerű. Költözködés költségeit az Igazgatótanács utólag állapítja meg. Pályázati határidő 1922. évi augusztus hó 15. Állás szeptember hó 1-én okvetlenül elfoglalandó. Bemutatkozás kívánatos.

Szabályszerűen felszerelt kérvények a debreczeni református felső leánynevelő-intézet Igazgatótanácsához címezve, a református polgári leányiskola Igazgatóságához adandók be.

Debreczen, 1922 június hó 28-án.

Dr. Révész Imre,
az Igazgatótanács h. elnöke.

Konrád Teréz,
igazgató.

Pályázat.

A kisújszállási református egyház pályázatot hirdet két tanítói állásra. Javadalom: Az 1918. évi ú. n. VIII. néptörvény szerinti törzsfizetés, lakbér, továbbá a fennálló rendeletek szerinti háborús, drágasági, lakbér stb. pótlék. Kötelesség: Az iskolaszék által évről-évre kijelölendő osztály, vagy osztályok tanítása. Keresztlevéllel, oklevéllel, működési bizonyítványokkal, a kommün ideje alatti magatartását igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvények 1922 július 31-ig alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők be. Menekült, véglegesen el nem helyezett állami tanítók előnyben részesülnek.

Nagy István,
református lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A fejércsei református leányegyház presbiteriuma a nyugdíjazás folytán 1922. év szeptember hó 1-től megüresedendő előkönyörgő-kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

Fizetés: I. Természetbeni lakás két kerttel, mely két kert közül az egyiket presbiteriumi jegyzőkönyv vezetéséért kapja.

II. 396 korona, azaz Háromszázkilenevenhat korona készpénz az egyház pénztárából és az ezt kiegészítő államsegély és egyéb segélyek.

III. Tanítói és kántori fizetés: 3 kat. hold és 396 □-öl szántó föld és 2 hold legelő haszonélvezete.

IV. Temetési stóla az egyházkerület határozata szerint.

V. Nyolc (8) köből búza lelkészi szolgálatok teljesítéséért.

VI. Faváltság 72 kor. és szénaváltság 16 kor. Állás 1922. év szeptember 1-én foglalandó el.

Pályázati kérvények az idevonatkozó mindenféle okmányokkal a hetei református anyaegyház lelkészi hivatalához küldendő 1922. év július hó 25. (huszonöt) napjáig.

Cím: Hete, u. p. Tarpa (Bereg vármegye), református lelkészi hivatal.

Hete-Fejércse, 1922. év június hó 19-én.

Fejércsel református iskolaszék.

1-2

Vizsgai jutalomkönyvek!!

A gyermekek legkedvesebb olvasmánya!

Most jelent meg TÓTH JÁNOS:

„Tiszteletes bácsi meséskönyve“

Szórakoztat és tanít. A fejlődő, bontakozó gyermeki lélek gondolatvilágának helyes irányba való kifejlődését a mesevilág bájos jeleneteivel irányítani, a gyermeknek a vallás-erkölcsi igazságok iránt való fogékonyságát fejleszteni, erősíteni gyermek és ifjúsági irodalmunkban egyik leghivatottabb könyv a

„Tiszteletes bácsi meséskönyve“

Meséi a magyar gyermekvilág üde légkörében történnek. Nyelve a könnyed gyermeki nyelv, simán gördülő s izig-vérig magyar. Történetei a gyermekvilág egy-egy kiszakított darabjai. Alakjai a gyermek előtt ismert alakok és mégis újak, mert új és új helyzetben jelennek meg. A mesemondás eseményeiből minden erőltetett mesterkedés nélkül, önként érthetően, mintegy magától fejlődik ki a tanulság, mely mindig egy-egy vallás-erkölcsi életszabály. A regélő tiszteletes bácsi célja minden meséjével az, hogy a gyermekeket az életre előkészítse s a mese által rögzítse elméjükbe az ideális emberi élet törvényeit. Ezt a célját el is érte. A leghasznosabb ajándék gyermekek részére a

„Tiszteletes bácsi meséskönyve“.

Ára a gazdagon és művésziösen illusztrált s csinos kemény táblájú meséskönyvnek 100 K s minden 10 példányra 1 ingyen példány.

Dr. Erdős Károly AZ ÉN VALLÁSOM

című könyve hat hét alatt 5000 példányban fogyott el. Tárgyalja a református vallás multját, jelentőségét, hittanát és erkölcsstanát, a kálvinizmusnak a magyar nemzetre gyakorolt hatását és jelenlegi helyzetét adja élvezetes, gyönyörködtető és tanulságos formában. Legalkalmasabb ajándék minden rendű és rangú gyermek vagy felnőtt részére bármely alkalommal.

Ára bőrutánzatú papír kötésben, arany nyomással 20 K. Egészvásznon kötésben, arany nyomással 25 K s minden 10 példányra 1 ingyen.

Vizsgalap díszes 2 színű nyomással darabja 2 K, 100 darab 180 K.

Kapható a „MÉLIUSZ“ könyvkereskedésben Debreczen, Ferencz József-ut 26.